

За Б. с. передбачалося збереження в Україні форми урядування й устрою Укр. козац. д-ви, її тер., адм.-тер. устрою, суду й судочинства, фінансової та фіскальної систем, а також соціальної структури сусп-ва і соціально-екон. відносин, що склалися в ході національної революції 1648–1676. Підтверджувалися всі права й привілеї козацтва, шляхти, духівництва і міщан та незалежність укр. уряду щодо проведення внутр. політики. У Києві мав бути рос. воєвода з кількатисячним підрозділом з метою надання укр. стороні допомоги в боротьбі проти зовн. ворога. Чисельність козац. реєстру встановлювалася у 60 тис. осіб, визначалися розміри платні козакам і старшині. За Б. с. Рос. д-ва зобов'язувалася вступити у війну проти Речі Посполитої й надати козац. Україні допомогу при відбитті нападу військ. загонів Кримського ханства. Зі свого боку, укр. уряд визнав протекцію царя, погодився виплачувати кожного року певну суму податків до рос. скарбниці, втратив право на самостійні дипломатичні відносини з Річчю Посполитою й Османською імперією, а також повинен був інформувати царський уряд про зміст переговорів із посольствами ін. д-в, які прибували б до укр. уряду.

Правова невизначеність у Б. с. відносин між Укр. козац. й Рос. д-вами спричинила різні оцінки цих статей з боку дослідників. Одні з них вбачали у цьому договорі унію, другі – військ. союз, треті – протекторат, четверті – васалітет, п'яті – неповне включення до складу Рос. д-ви, шості – приєднання України до Росії, сьомі – «возз'єднання» України з Росією. Найвірогідніше, договір (за формальними правовими ознаками) передбачав встановлення відносин номінальної васальної залежності чи протекторату. Його значення полягало в тому, що він у юрид. формі зафіксував акт відокремлення й незалежності козац. України від Речі Посполитої, засвідчив визнання України як окремої д-ви з боку Росії, а також відкрив перспективу урядові Б.Хмельницького разом із Росією довести до переможного кінця війну проти Речі Посполитої. Однак царський уряд став на шлях порушення умов Б. с., намагаючись обмежити внутр. суверенітет Укр. козац. д-ви. Тому укр.-рос. договір проіснував 4,5 року і був розірваний гетьманом І.Виговським у зв'язку з укладанням Гадяцького договору 1658 з Річчю Посполитою.